

Tisková zpráva

Plytvání potravinami, nákupní a spotřební chování českých domácností – červen/červenec 2023

- ⊗ Více než polovina české veřejnosti (52 %) považuje plýtvání potravinami za velký problém, podle dalších více než dvou pětín (42 %) plýtvání potravinami správné není, ale jsou tu aktuálnější problémy, které je potřeba řešit, a pouze necelá dvacetina (5 %) českých občanů nepovažuje plýtvání potravinami za celospolečenský problém.
- ⊗ Téměř tři pětiny (59 %) občanů deklarují, že celkové množství potravin vyhozených jejich domácnostmi nepřesahuje 10 %. Přibližně čtvrtina (23 %) dotázaných se pak přiklání k variantě, že jejich domácnost vyhodí více než 10 %, ale méně než čtvrtinu potravin. Necelá dvacetina (4 %) dotázaných přiznala vyhazování více než čtvrtiny, ale méně než poloviny potravin. Naopak o málo více než desetina (11 %) tvrdí, že jejich domácnost nevyhazuje žádné potraviny.
- ⊗ Nejdůležitějším důvodem pro omezení plýtvání potravinami je dle respondentů finanční úspora jejich domácnosti (75 %), nejméně důležitým pak možnost svým chováním změnit společnost (34 %).
- ⊗ Více než dvě pětiny (43 %) lidí věří, že by se dalo vyhnout vyhození „spíše menšiny“ z potravin, které v jejich domácnosti skončí v koši. Dalších 16 % pak tvrdí, že se nedá vyhnout žádnému nebo téměř žádnému množství z vyhozených potravin a že nemohou svůj potravinový odpad eliminovat. Že by se dalo vyhnout asi polovině produkovaného potravinového odpadu, se domnívá pětina (20 %) veřejnosti, více než desetina (12 %) pak připouští, že je v jejich silách vyhnout se většině produkovaného odpadu a 5 % uvedlo, že by se mohlo vyhnout všemu nebo téměř všemu potravinovému odpadu, který jejich domácnost produkuje.
- ⊗ Více než polovina žen (54 %) zajišťuje veškeré nákupy potravin v domácnosti, stejnou roli ale hraje jen necelá čtvrtina mužů (23 %).
- ⊗ Čeští občané nejčastěji nakupují potraviny (pravidelně či občas) v hypermarketu/supermarketu (98 %), v menších obchodech (91 %) či specializovaných prodejnách typu řeznictví nebo pekařství (83 %).
- ⊗ Nadpoloviční většina (55 %) dotázaných chodí nakupovat několikrát týdně, čtvrtina (25 %) pak 1x týdně, necelá desetina (6 %) dotázaných chodí nakupovat méně často. Každý den nakupuje 14 % lidí.
- ⊗ Z aktivit, které k plýtvání potravinami spíše přispívají, lidé nejčastěji nakupují potraviny, protože jsou ve slevě nebo ve výhodném balení (alespoň občas to dělá 88 % občanů).
- ⊗ Z aktivit, které se naopak doporučují dělat jako prevence proti plýtvání, si lidé nejčastěji před nákupem zkontrolují, co mají v lednici a ve spíži (84 %), a dále u nakupovaných potravin kontrolují datum minimální trvanlivosti/spotřeby (78 %).

Zpracovala:

Naděžda Čadová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 588; e-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Do svého pravidelného omnibusového šetření realizovaném v červnu a červenci 2023 zařadilo Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR otázky ze Strategie AV21 Potraviny pro budoucnost. Konkrétně byly zjišťovány názory a postoje české veřejnosti k problematice plýtvání potravinami. Respondenti hodnotili závažnost problému plýtvání potravinami, odhadovali, kolik potravin jejich domácnost přibližně vyhodí a případně jakému množství vyhozených potravin by se dalo vyhnout, a rovněž uváděli, jaké důvody je vedou k tomu, aby potraviny nevyhazovali. V další části výzkumu jsme se zaměřili na nákupní a spotřební chování respondentů, konkrétně jsme zjišťovali, kde a jak často nakupují nebo jaké jsou jejich nákupní zvyklosti.

Kontext problému plýtvání potravinami

Plýtvání potravinami představuje v současné době velký celosvětový problém, který má dopady jak ekologické, ekonomické, tak i sociální. To dokládá i skutečnost, že jedním z Cílů udržitelného rozvoje OSN (SDGs) je do roku 2030 snížit plýtvání potravinami připadající na každého člověka v rámci celého potravinového řetězce o polovinu¹. V roce 2020 pak vyhlásila OSN na 29. září Mezinárodní den povědomí o plýtvání jídlem, tento „svátek“ má upozornit na negativní dopady plýtvání jídlem a nastavit lepší a odolnější potravinový systém.

Co se týče přímo potravinového odpadu, tak OSN odhaduje, že celosvětově tvořil v roce 2019 potravinový odpad 119,9 kg na osobu, z toho 73,3 kg na osobu připadá na plýtvání potravinami přímo v domácnostech. OSN dále odhaduje, že ačkoliv v roce 2021 na celém světě 828 milionů lidí čelilo hladu, tak se po sklizni ztratilo 13,2 % potravin v dodavatelském řetězci od farmy ke spotřebiteli.²

Velkým problémem v této oblasti je nedostatek přesných dat ohledně množství a skladby vyhozených potravin, neboť dosud neexistovala jasně stanovená metodika, která by byla platná pro všechny státy, aby bylo možné sledovat vývoj a porovnávat výsledky mezi jednotlivými zeměmi. Ke změně došlo v roce 2019, kdy byla v rámci Evropské unie schválena³ jednotná metodika pro měření potravinového odpadu ve všech částech distribučního řetězce potravin, podle které mají členské země EU povinnost tyto údaje reportovat.

V letošním roce Eurostat zveřejnil první výsledky specializovaného statistického sledování množství vyhozených potravin v Evropské unii podle odvětví. Z těchto dat vyplývá, že v roce 2020, prvním roce pandemie COVID-19, bylo v EU vyprodukováno přibližně 131 kg potravinového odpadu na obyvatele. Domácnosti vyprodukovaly 53 % potravinového odpadu, což představuje 70 kg na obyvatele. Zbývajících 47 % tvořil odpad produkovaný směrem nahoru v potravinovém dodavatelském řetězci. Potravinový odpad z domácností představuje téměř dvojnásobek množství potravinového odpadu vznikajícího v odvětvích prvovýroby a výroby potravinářských výrobků a nápojů (14 kg a 26 kg na obyvatele; 11 % a 20 %). V restauracích a stravovacích službách připadalo 12 kg potravinového odpadu na osobu (9 %), naopak odvětvím s nejmenším množstvím potravinového odpadu byl maloobchod a ostatní distribuce potravin (9 kg; 7 %); nicméně dopad omezení COVID-19 na tyto dva sektory jsou stále předmětem analýzy. Česká republika se podle Eurostatu pohybuje pod průměrem Evropské unie, když ocelkové množství potravinového odpadu na obyvatele je odhadováno na 91 kg, v případě odpadu vyprodukovaného přímo v domácnostech je to pak 69 kg na osobu, což se blíží průměru celé Evropské unie (70 kg).⁴

Snaha odhalit množství potravinového odpadu byla také jedním z hlavních motivů projektu výzkumníků z Mendelovy Univerzity v Brně, kteří zkoumali, kolik potravin vyhazují lidé v brněnských domácnostech. Výsledkem bylo, že průměrný „Brňan“ vyhodil v roce 2019/2020 (před pandemií) 47,4 kg jídla ročně, v roce 2020/2021 (během pandemie) se množství snížilo na 33,3 kg vyhozeného jídla ročně, přičemž v obou měřeních respondenti subjektivně odhadovali, že vyhodí mnohem méně (12,27, resp. 15,43 kg/osoba/rok)⁵.

V této souvislosti je dobré připomenout, že nákup potravin zcela jistě není zanedbatelná položka v rozpočtu českých domácností. Podle Českého statistického úřadu byly v roce 2022 výdaje na potraviny (bez restaurací a alkoholických nápojů) 35 159 Kč ročně na jednoho člena domácnosti, tedy 19,4 % ze všech spotřebních výdajů⁶.

¹ OSN. (2021). *Cíle udržitelného rozvoje* [online]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/sdg-12-zajistit-udrzitelnou-spotrebu-a-vyrobu/>

² OSN. (2023). *The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition*. New York. Dostupné z: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2023.pdf>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1597&from=EN>

⁴ Eurostat. (2023). Food waste and food waste prevention – estimates. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Food_waste_and_food_waste_prevention_-_estimates#Amounts_of_food_waste_at_EU_level

⁵ Neplýtvěj potravinami. Mendelova Univerzita v Brně. https://neplytvejpotravinami.mendelu.cz/wp-content/uploads/2022/06/Metodika_Vystup-projektu_final.pdf

⁶ ČSÚ. Spotřební výdaje domácností – 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2022>

Tématu plýtvání potravinami a analýze dat poukazujícím na závažnost celého problému se věnuje také Organizace pro zemědělství a výživu (FAO). Podle jejich odhadů tvoří potravinový odpad zhruba 30 % veškerého odpadu domácností⁷. Je důležité si zároveň uvědomit i samotné vymezení pojmu plýtvání potravinami a toho, co je do vyhození zahrnuto. Mezi vyhozené potraviny jsou započítávány nejen potraviny, které končí v koši spotřebitele, drtičkách odpadu atp. Spadají sem i ty potraviny, které jsou kompostovány, zkrmeny zvířatům (např. tvrdé pečivo) či jinak nezkonsumovány samotným spotřebitelem. Jak již bylo uvedeno, potraviny nejsou vyhazovány jen na úrovni jednotlivce a domácností, ale k plýtvání dochází i v dalších dimenzích celého řetězce produkce potravin, ačkoli právě spotřebitelé plýtvají nejvíce⁸.

OSN a FAO se ve snaze o jednotnou metodiku pro měření, ale rovněž pro jasnější monitoring a snadnější měření pokroku k naplňování již zmíněného cíle OSN, snížit množství potravinového odpadu na polovinu do roku 2030 (SDGs 12.3), rozhodli pro zavedení dvou indexů⁹. Tím prvním je Index potravinových ztrát (*Food Loss Index*, FLI), který připravuje FAO a který poskytuje odhady od sklizně po maloobchod (ale nikoliv včetně) a Index potravinového odpadu (*Food Waste Index*, FWI), který počítá OSN a který poskytuje odhady o plýtvání na úrovni maloobchodu a spotřebitelů (restaurace, domácnosti)¹⁰. Na základě nové metodiky byla vypracována první zpráva „Food Waste Index Report 2021“¹¹, ve které se odhaduje, že v roce 2019 bylo vyprodukováno kolem 931 milionů tun potravinového odpadu, přičemž 61 % pochází z domácností, 26 % z restaurací a jídelen a 13 % z maloobchodu. Co se týká potravinových ztrát (FLI), tak předběžné odhady ukazují, že v raných fázích řetězce potravin se ztrácí asi 14 % světové potravy¹².

Pro celkovou představu je vhodné doplnit, že plýtvání je součástí širšího tématu spotřeby a distribuce potravin obecně. Tím se odborníci zabývají již desítky let, zejména v souvislosti s nerovnou distribucí v přístupu k potravinám z globálního pohledu. Podle odhadů FAO počet podvyživených lidí na světě v posledních letech roste. Nejnovější údaje za rok 2022 odhadují, že hladem a podvýživou ve světě trpí mezi 690 až 783 miliony lidí, což je o 122 milionů více než před začátkem pandemie covid-19. Nicméně nárůst celosvětového hladu pozorovaný v posledních dvou letech se zastavil a v roce 2022 trpělo hladem asi o 3,8 milionu méně lidí než v roce 2021. Přesto není důvod k velkému optimismu, neboť ekonomické oživení z pandemie bylo narušeno rostoucími cenami potravin a energií, které dále umocnila válka na Ukrajině.¹³

Problematikou plýtvání potravinami se odborníci začali systematicky zabývat až po roce 2000. Pokrytí tohoto tématu se v rámci České republiky prozatím drží spíše na úrovni dílčích studií zaměřených na určitou dimenzi tohoto problému, neboť neexistuje studie či výzkumný tým, který by se problémem zabýval komplexně. CVVM realizuje šetření postojů české veřejnosti v souvislosti s danou problematikou již od roku 2016, v rámci svého zapojení do výzkumného programu Strategie AV21 – Potraviny pro budoucnost¹⁴, kde řeší téma „Plýtvání potravinami jako lokální a globální problém“. Konkrétně se ve svých výzkumech každoročně zaměřuje na obecné postoje k plýtvání potravinami, nákupní a spotřební chování dotázaných, a každý rok navíc řeší dílčí témata, jako např. názory na geneticky upravené plodiny, nákup bio či lokálních potravin, označování trvanlivosti potravin, povědomí o bezpečné dietě, problematiku obalů, kompostování či zahrádkaření.

Plýtvání potravinami v českých domácnostech

Ve výzkumu realizovaném v letošním roce respondenti nejprve vyjadřovali svůj postoj k problematice plýtvání potravinami. Více než polovina české veřejnosti (52 %) považuje plýtvání potravinami za velký problém, podle dalších více než dvou pětin (42 %) plýtvání potravinami správné není, ale jsou tu aktuálnější problémy, které je potřeba řešit, a pouze dvacetina (5 %) české veřejnosti nepovažuje plýtvání potravinami za celospolečenský problém (více viz graf 1).

⁷ FAO. 2011. *Global food losses and food waste – Extent, causes and prevention*. Rome. Dostupné z: <http://www.fao.org/docrep/014/mb060e/mb060e.pdf>

⁸ Stenmarck, Å., Jensen, C., Quested T., & Moates, G. (2016): Estimates of European food waste levels. FUSIONS. Dostupné z: <https://www.eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

⁹ <https://sdg12hub.org/>
<http://www.fao.org/food-loss-and-food-waste/flw-data>

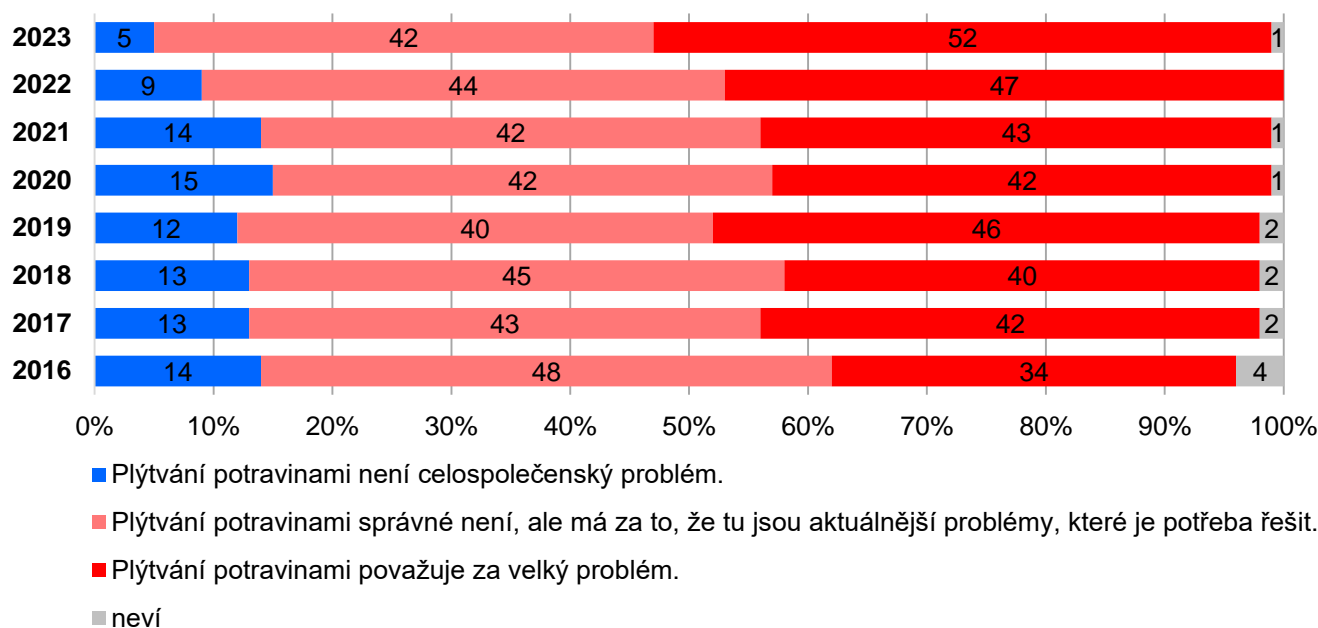
¹¹ United Nations Environment Programme (2021). Food Waste Index Report 2021. Nairobi. Dostupné z: <https://www.unep.org/resources/report/unep-food-waste-index-report-2021>

¹² FAO. (2018). *Pilot Testing the Food Loss Index*. FAO. Dostupné z: <http://www.fao.org/3/ca6691en/ca6691en.pdf>

¹³ FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2023. The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. Urbanization, agrifood systems transformation and healthy diets across the rural–urban continuum. Rome, FAO. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/cc3017en/cc3017en.pdf>

¹⁴ <https://www.potravinav21.cz/>

Graf 1: Hodnocení naléhavosti problematiky plýtvání potravinami (v %)¹⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

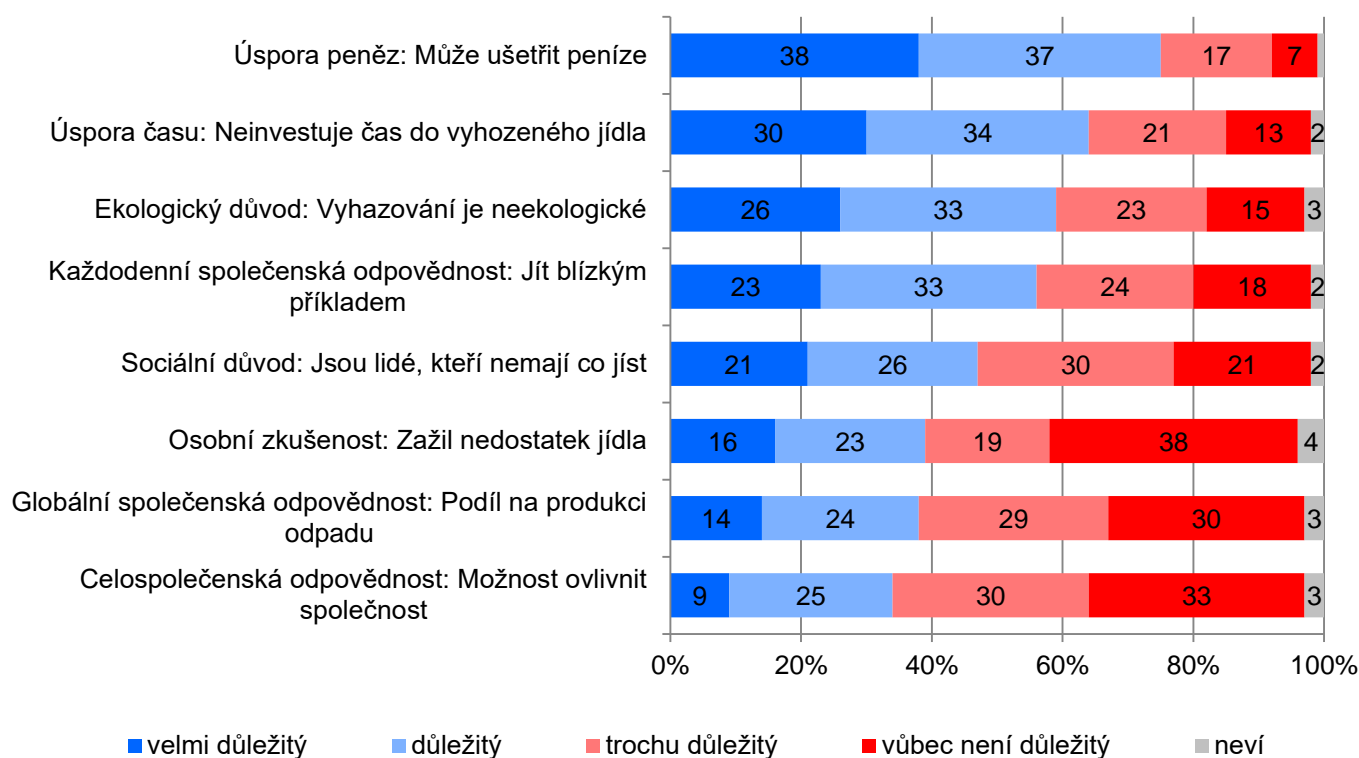
V porovnání s minulým šetřením z léta 2022 došlo k mírnému nárůstu (o 5 procentních bodů) podílu těch, kteří považují plýtvání za velký problém, a naopak k poklesu (o 4 procentní body) podílu těch, kteří nepovažují plýtvání potravinami za celospolečenský problém. Aktuální výzkum tak potvrdil dlouhodobý trend rostoucího povědomí o závažnosti problému plýtvání potravinami. Z delšího časového srovnání, které rovněž zobrazuje graf 1, je totiž patrné, že podíl lidí, kteří si myslí, že plýtvání není celospolečenský problém, poklesl mezi roky 2021 a 2023 o 9 procentních bodů. Naopak podíl lidí, kteří označují plýtvání potravinami za velký problém, vzrostl od začátku měření v roce 2016 o 18 procentních bodů z asi třetiny občanů (34 %) na více než polovinu (52 %).

V názorech na závažnost plýtvání se výrazněji neliší lidé různého věku, vzdělání ani životní úrovně. Povědomí o závažnosti tohoto problému je ale vyšší u žen (56 % ho označuje za velký problém, muži 46 %).

Pokud jde o hodnocení již konkrétních důvodů, proč omezit plýtvání potravinami (viz graf 2), zmiňují respondenti jako nejdůležitější finanční úsporu jejich domácnosti. Tento důvod je důležitý pro tři čtvrtiny (75 %) občanů. Téměř dvě třetiny dotázaných považují za podstatnou úsporu času, který by bývali strávili přípravou či nákupem jídla (64 %). Necelé tři pětiny také vidí v omezení plýtvání přínos pro životní prostředí (59 %) a přikládají význam etické a sociální stránce tohoto problému, neboť vidí ve změně svého chování možnost ovlivnit chování svých blízkých a jít jim příkladem (56 %). Necelá polovina dotázaných označuje jako důležitý důvod uvědomění, že jsou na světě hladovějící lidé (47 %). Necelé dvě pětiny dotázaných uvedly jako důvod pro omezení plýtvání potravinami vlastní zkušenost s nedostatkem jídla (39 %) a pocit osobní viny za produkci odpadu (38 %). Nejméně často uváděným důvodem je možnost změnit společnost svým vlastním chováním, který za relevantní označila asi třetina oslovených (34 %).

¹⁵ Znění otázky: „Uvedte, prosím, který z těchto názorů je Vám nejbližší: Plýtvání potravinami není společenský problém. Plýtvání potravinami správné není, ale máte za to, že tu jsou aktuálnější problémy, které je potřeba řešit. Plýtvání potravinami považujete za velký problém.“

Graf 2: Důležitost důvodů pro omezení plýtvání potravinami (v %)¹⁶

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 929 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

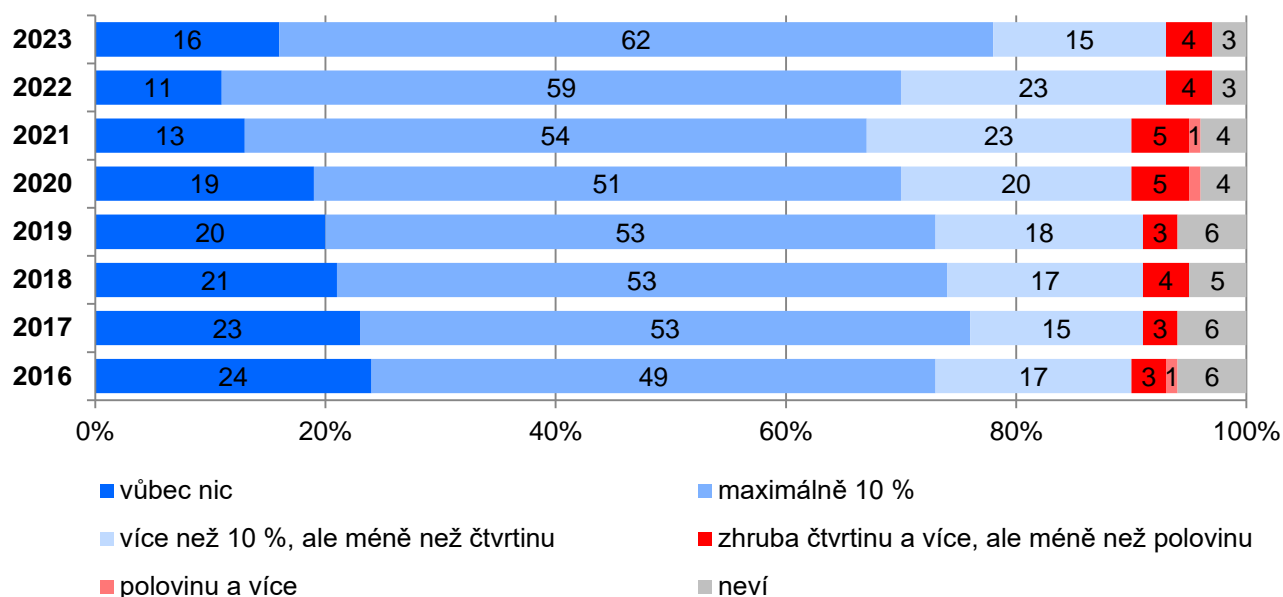
Důležitost důvodů pro omezení plýtvání potravinami nijak nesouvisí s pohlavím respondenta a výraznější není ani souvislost s věkem. Roli zde naopak hraje deklarovaná životní úroveň domácnosti, když s jejím zhoršováním roste důležitost úspory peněz a toho, že respondent sám zažil nedostatek jídla, a naopak klesá význam ekologických důvodů souvisejících s dopadem vyhazování jídla na životní prostředí, pocitem viny za produkci odpadu obecně a celospolečenskou odpovědností, tedy možnost svým chováním přispět ke změně společnosti. S růstem vzděláním naopak význam těchto důvodů roste a dotázaní s vysokoškolským vzděláním tak častěji za velmi důležité či důležité označovali důvody, že vyhazování jídla je neekologické, že cítí vinu za produkci odpadu obecně a že tím, co dělají, mohou sami změnit společnost. Obecně pak všechny důvody za důležitější označili dotázaní, kteří současně považují plýtvání jídlem za velký problém.

Množství vyhazovaných potravin

V následující části dotazníku jsme dotázané požádali o odhad množství vyhozených potravin v jejich domácnosti (viz graf 3). Do tohoto množství měli respondenti započítat i takové potraviny, které dali na kompost nebo zvířatům, tedy všechny nezkonsumované potraviny. Více než tři pětiny (62 %) občanů deklarují, že celkové množství potravin vyhozených jejich domácností nepřesahuje 10 %. Přibližně sedmina (15 %) dotázaných se pak přiklání k variantě, že jejich domácnost vyhodí více než 10 %, ale méně než čtvrtinu potravin. Necelá dvacetina (4 %) dotázaných přiznala vyhazování více než čtvrtiny, ale méně než poloviny potravin. Naopak 16 % respondentů tvrdí, že jejich domácnost nevyhazuje žádné potraviny. Zbývající 3 % dotázaných nedokázala na tuto otázku odpovědět a zvolila variantu „nevím“.

¹⁶ Znění otázky: „Lidé uvádějí různé důvody, které je vedou k tomu, aby nevyhazovali potraviny. Budu Vám číst některé z nich, a Vy prosím vždy uveďte, jak je pro Vás takový důvod důležitý, nebo nedůležitý. a) Myslíte na to, že můžete ušetřit peníze. b) Myslíte na to, že vyhazování potravin je neekologické. c) Myslíte na lidi, kteří nemají co jíst. d) Je Vám líto času stráveného nakupováním nebo přípravou jídla, které se nesní. e) Cítíte vinu za produkci odpadu obecně. f) Myslíte na to, že tím, co děláte, můžete sám změnit společnost. g) Chcete jít svým blízkým příkladem. h) Sám jste zažil, když jste neměl dostatek jídla.“ Varianty odpovědí: velmi důležitý, důležitý, trochu důležitý, vůbec není důležitý.

Graf 3: Deklarované množství vyhozených potravin v domácnosti (v %) ¹⁷

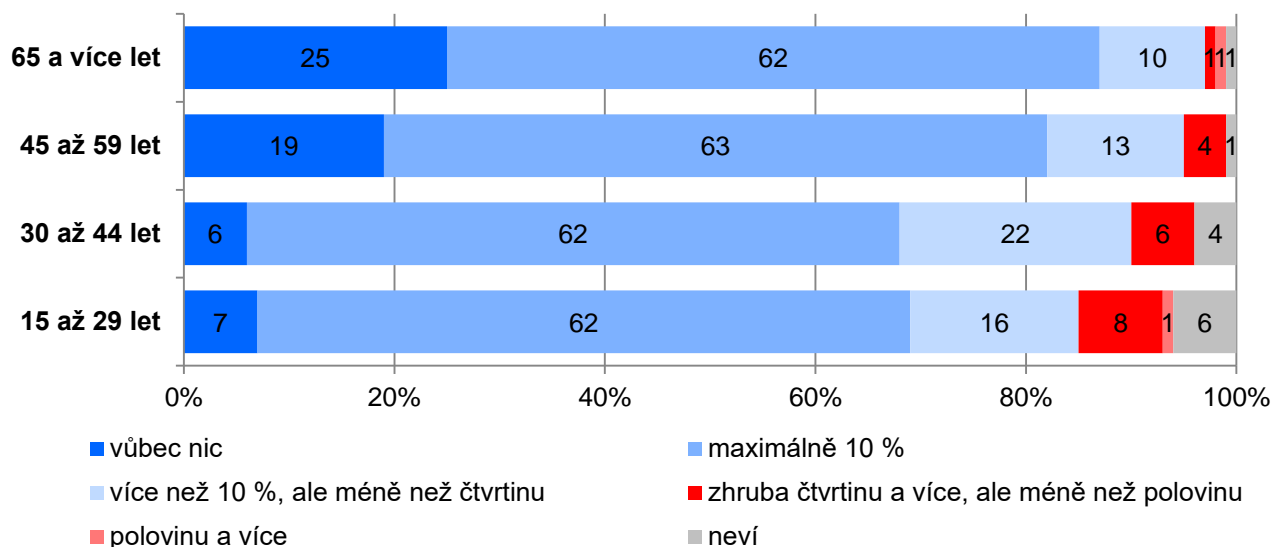
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

Pokud se podíváme na časový vývoj od roku 2016, v rozložení odpovědí na deklarované množství vyhozených potravin meziročně téměř nedocházelo ke statisticky významným posunům. Aktuálně ale vidíme ve srovnání s rokem 2022 mírný nárůst podílu domácností, které dle vlastních slov nevyhazují žádné potraviny (o 5 procentních bodů) a naopak poklesu podílu těch, jejichž množství vyhozených potravin se pohybuje mezi jednou desetinou a jednou čtvrtinou (o 8 procentních bodů). V dlouhodobém časovém horizontu byl mezi lety 2016 a 2022 znát postupný pokles podílu těch, kteří uváděli, že nevhazují žádné potraviny. Aktuálně však došlo v tomto směru k obratu a až další výzkum ukáže, zda jde o jednorázový výkyv nebo o zvrát dosud patrného trendu. Z dlouhodobého časového srovnání rovněž vidíme postupný nárůst podílu domácností, které odhadují, že jejich podíl vyhozených potravin tvoří maximálně jednu desetinu, a to z původních 49 % v roce 2016 až na současných 62 %. Naopak podíl domácností, které svůj podíl vyhozených potravin odhadují na více než čtvrtinu, je dlouhodobě nízký a stabilně se pohybuje na úrovni přibližně dvaceti domácností.

Detailnější analýza ukázala, že deklarované množství vyhozených potravin poměrně výrazně souvisí s věkem (viz graf 4), když s jeho růstem toto množství klesá. Konkrétně ve dvou mladších věkových kategoriích 15 až 29 let a 30 až 44 let jen o málo více než dvacetina respondentů (7, respektive 6 %) uváděla, že nic nevyhodí, mezi lidmi nad 65 let věku to ale byla čtvrtina (25 %). S rostoucím věkem naopak klesá podíl domácností, které dle svých slov vyhodí více než čtvrtinu potravin.

¹⁷ Znění otázky: „Kolik procent potravin v domácnosti nesníte, ale vyhodíte do koše, dáte zvířatům nebo na kompost? Zkuste se prosím zamyslet a odhadněte v procentech podíl vyhozených potravin za celou domácnost. Varianty odpovědí: Vůbec nic, maximálně 10 %, více než 10 %, ale méně než čtvrtinu, zhruba čtvrtinu a více, ale méně než polovinu, polovinu a více.“

Graf 4: Deklarované množství vyhozených potravin v domácnosti podle věku (v %)

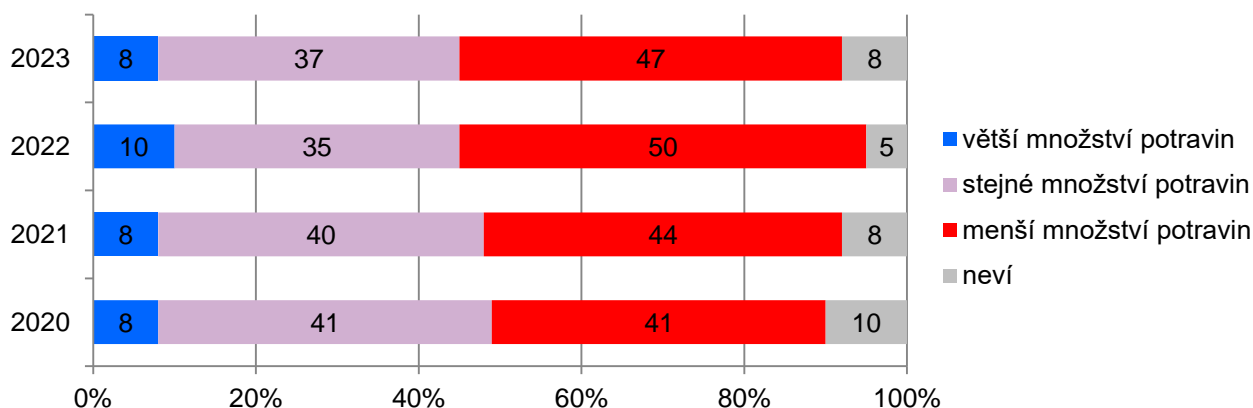

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 929 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Nižší množství vyhozených potravin rovněž uváděly domácnosti, které deklarují špatnou životní úroveň, když „vůbec nic“ podle jejich slov nevyhodí více než čtvrtina z nich (26 %) mezi domácnostmi deklarujícími dobrou životní úroveň to bylo 14 %. Podobně jen 8 % domácností lidí s vysokoškolským vzděláním podle jejich výpovědí netvoří žádný potravinový odpad, mezi lidmi se středním vzděláním bez maturity, vyučenými nebo se základním vzděláním zvolilo stejnou odpověď 19 %.

Následně jsme se těch, kteří vyhodí alespoň malé množství potravin, ptali, jak si myslí, že jsou na tom s vyhazováním potravin ve srovnání se stejně velkými domácnostmi (viz graf 4).

Graf 5: Vyhazování potravin ve srovnání se stejně velkými domácnostmi (v %, pouze ti, kteří vyhazují alespoň nějaké množství potravin)¹⁸

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 783 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že vyhodí alespoň malé množství potravin, osobní rozhovor.

Téměř polovina (47 %) dotázaných se domnívá, že jejich domácnost vyhodí menší množství potravin než jiné stejně velké domácnosti, téměř dvě pětiny (37 %) dotázaných odhadují, že vyhodí stejné množství potravin jako jiné stejně

¹⁸ Znění otázky: „Myslíte si, že ve srovnání se stejně velkými domácnostmi, jako je ta Vaše, se u Vás vyhodí: větší množství potravin, stejné množství potravin, menší množství potravin.“

velké domácnosti a necelá desetina (8 %) připouští, že jejich domácnost vyhazuje ve srovnání se stejně velkými domácnostmi větší množství potravin. Zbývajících 8 % dotázaných v této otázce „neví“.

Analýza rozdílů podle základních sociodemografických a dalších charakteristik ukázala, že muži mají tendenci častěji přiznávat, že jejich domácnost vyhodí zhruba stejné množství potravin jako jiné stejně velké (tuto odpověď zvolilo 41 % mužů a 33 % žen), ženy naopak častěji uváděly, že jejich domácnost vyhazuje menší množství potravin (52 % ženy, 43 % muži). Naopak rozdíly podle věku nebo životní úrovně v této otázce nebyly statisticky průkazné.

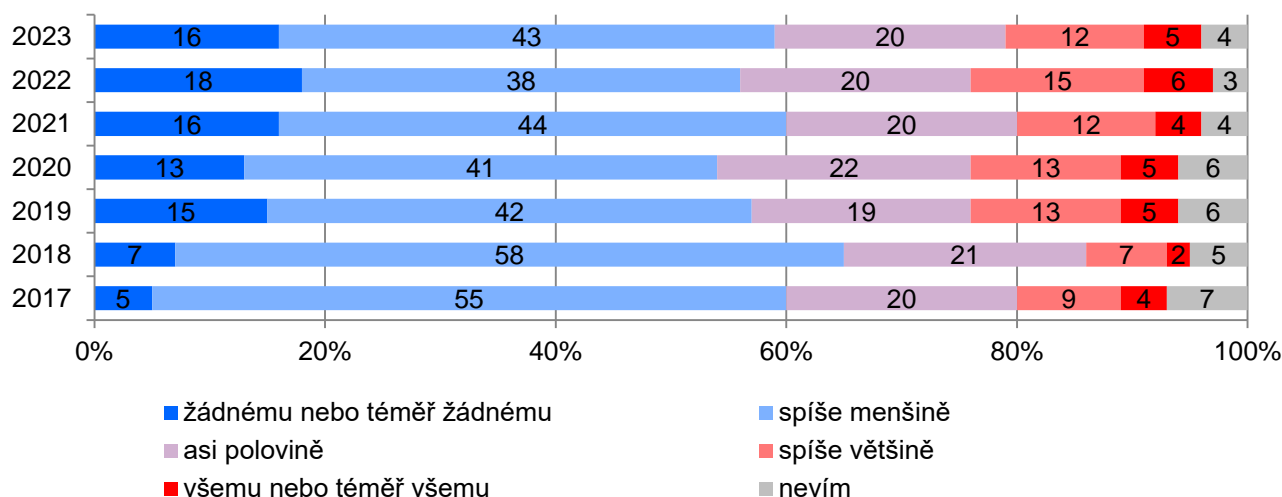
Jak ukazuje časové srovnání v grafu 5, ve výzkumech dlouhodobě převládá podíl lidí, kteří tvrdí, že jejich domácnost vyhazuje méně potravin než ostatní domácnosti. Z tohoto údaje i z údajů z dalších výzkumů na toto téma je zřejmé, že lidé mají tendenci podceňovat množství potravinového odpadu, které jejich domácnost produkuje.

Dále jsme u respondentů, kteří deklarovali, že vyhazují alespoň malé množství potravin, zjišťovali, zda by se podle jejich názoru dalo vyhození potravin v některých případech vyhnout a jak velké podle nich je množství takových potravin (viz graf 6).

Více než dvě pětiny (43 %) lidí věří, že by se dalo vyhnout vyhození „spíše menšiny“ z potravin, dalších 16 % pak tvrdí, že se nedá vyhnout žádnému nebo téměř žádnému množství z vyhozených potravin a že nemohou svůj potravinový odpad eliminovat. Že by se dalo vyhnout asi polovině produkovaného potravinového odpadu, se domnívá pětina (20 %) veřejnosti, více než desetina (12 %) pak připouští, že je v jejich silách vyhnout se většině produkovaného odpadu a 5 % uvedlo, že by se mohlo vyhnout všemu nebo téměř všemu potravinovému odpadu, který jejich domácnost produkuje. Zbývajících 4 % oslovených zvolila možnost „nevím“.

Z časového srovnání vyplývá, že čeští občané dlouhodobě deklarují, že by se mohli vyhnout pouze menšině vyhozených potravin, případně ničemu z toho, co vyhodí. Podíl těch, kteří připouští, že by se mohli vyhnout většině vyhozených potravin, se v letech 2017 a 2018 pohyboval kolem desetiny respondentů a poté vzrostl až k hranici jedné pětiny, kde se pohybuje od roku 2019 až do současnosti. Naopak podíl respondentů, kteří uvádí, že se žádnému nebo téměř žádnému potravinovému odpadu u nich v domácnosti nedá vyhnout, vzrostl mezi lety 2017 až 2021 o 11 procentních bodů a od té doby se pohybuje kolem hranice šestiny občanů.

Graf 6: Jak velkému množství by se dalo vyhnout (v %, pouze ti, kteří vyhazují alespoň nějaké množství potravin)¹⁹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 783 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že vyhodí alespoň malé množství potravin, osobní rozhovor.

¹⁹ Znění otázky: „Jak velkému množství takto vyhozených potravin by se dalo podle Vás vyhnout? Žádnému nebo téměř žádnému; spíše menšiny; asi polovině; spíše většiny; všemu nebo téměř všemu.“

Názor, že se nedá vyhnout prakticky žádnému množství vyhozovaných potravin, se častěji objevil u lidí starších 65 let a dále u těch dotázaných, kteří dle svých slov vyhodí maximálně 10 % potravin. Naopak přesvědčení, že by se plýtvání potravinami v jejich domácnosti dalo zabránit a že se tedy všemu nebo téměř všemu vyhození potravin dá předejít, častěji vyjadřovali respondenti, kteří plýtvání potravinami označují za velký problém. Polovinu nebo i většinu vyhozovaných potravin by dle svých slov mohli častěji eliminovat ti dotázaní, kteří současně připustili, že vyhazují více než 10 % všech potravin.

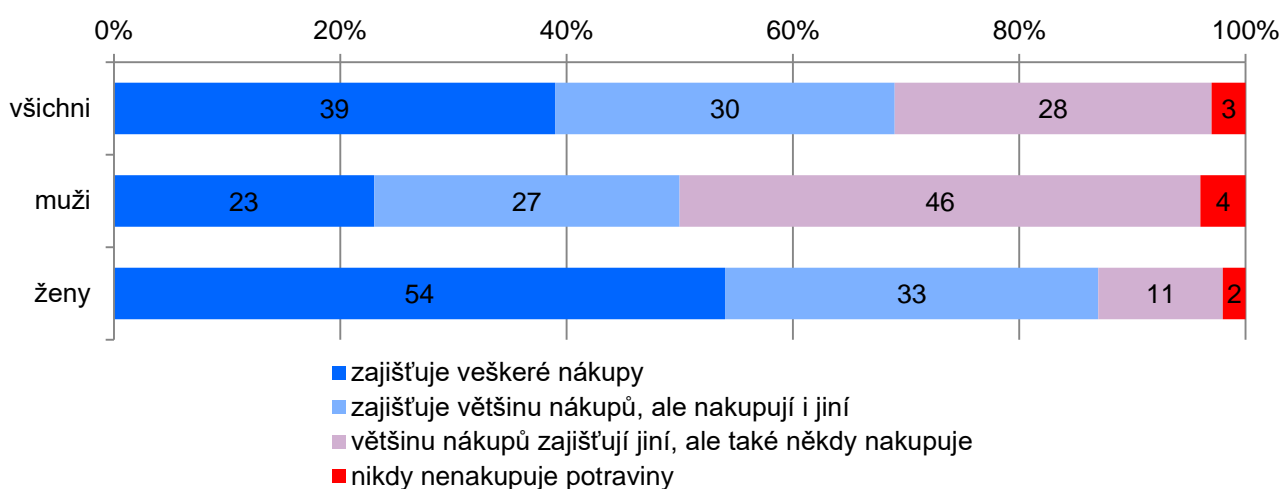
Nákupní a spotřební chování respondentů

V následující části tiskové zprávy představíme výsledky otázek, které se vztahují k nákupnímu a spotřebnímu chování respondentů. Konkrétně jsme se zajímali o to, kde lidé nejčastěji nakupují, jak často nákupy uskutečňují a jaké zvyklosti se k jejich nákupnímu chování váží.

Všech respondentů jsme se nejprve zeptali, zda chodí alespoň někdy nakupovat potraviny.²⁰ Téměř dvě pětiny dotázaných (39 %) uvedly, že veškeré nákupy potravin zajišťují oni, tři desetiny (30 %) zajišťují většinu nákupů, ale nakupují i další členové jejich domácnosti, další více než čtvrtina (28 %) sice někdy potraviny nakupuje, ale většinu nákupů potravin obstarává jiný člen domácnosti. Pouze 3 % respondentů pak uvedly, že oni nikdy potraviny nenakupují.

Analýza podle základních sociodemografických charakteristik ukázala, že rozdíly v tom, zda chodí člověk nakupovat, ale především v tom, zda je také hlavní osobou zajišťující nákup potravin pro celou domácnost, existují především podle pohlaví. Více než polovina žen (54 %) zajišťuje veškeré nákupy potravin v domácnosti, stejnou roli ale hraje jen necelá čtvrtina mužů (23 %). Zajišťování veškerých nákupů potravin je dále častější u lidí starších 55 let, což souvisí především s tím, že tito lidé častěji žijí v domácnosti sami.

Graf 7: Nákup potravin podle pohlaví (v %)

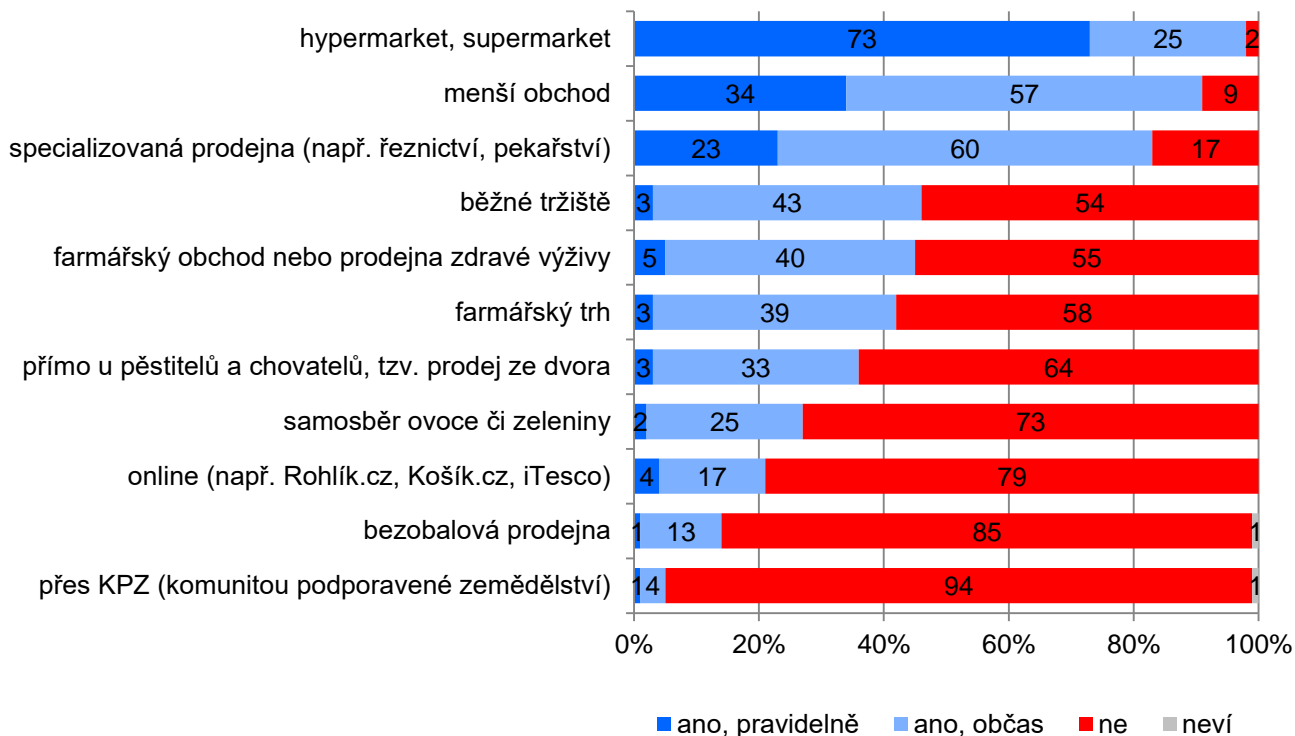
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 929 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Všech respondentů, kteří alespoň někdy nakupují potraviny, jsme se dále zeptali, kde potraviny nakupují. V grafu 7 vidíme, že čeští občané nejčastěji nakupují potraviny (pravidelně či občas) v hypermarketu/supermarketu (98 %), v menších obchodech (91 %) či specializovaných prodejnách typu řeznictví nebo pekařství (83 %), ostatní možnosti jsou výrazně méně časté, neboť pravidelně v nich nakupuje polovina a méně respondentů. Více než dvě pětiny dotázaných chodí pravidelně či občas nakupovat na běžné tržiště (46 %), do farmářského obchodu nebo prodejny zdravé výživy (45 %) a na farmářský trh (42 %). Více než třetina lidí (36 %) také alespoň občas nakupuje přímo u pěstitelů a chovatelů a více než čtvrtina se aspoň občas účastní samosběru ovoce či zeleniny (27 %). Více než pětina

²⁰ Znění otázky: „Chodíte někdy nakupovat potraviny?“ Varianty odpovědí: Ano, veškeré nákupy potravin zajišťujete Vy. Ano, většinu potravin nakupujete Vy, ale nakupují i jiní členové domácnosti. Ano, většinu nákupů zajišťují jiní členové domácnosti, ale Vy také nakupujete. Ne, nikdy potraviny nenakupujete.

(21 %) dotázaných dále uvedla, že pravidelně či občas využívá online nákupů (např. Rohlík.cz, Košík.cz, iTesco). Přibližně sedmina (14 %) lidí alespoň občas nakoupí v bezobalové prodejně. Mezi českými občany je nejméně časté nakupování přes komunitou podporované zemědělství, tzv. KPZ, když pouze dvacetina (5 %) dotázaných uvedla, že tento typ nakupování využívá.

Graf 8: Kde dotázaní nakupují potraviny (v %, pouze ti, kteří nakupují potraviny)²¹

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „ano, pravidelně“ a „ano, občas“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 900 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň někdy nakupují potraviny, osobní rozhovor.

V nákupních zvyklostech českých občanů existují poměrně výrazné rozdíly, a to podle různých charakteristik. Pravidelné nákupy v hypermarketech a supermarketech jsou o něco méně časté u lidí nad 65 let věku a u obyvatel menších a středně velkých měst (od 5 do 50 tisíc obyvatel), lidé z malých obcí do 2 tisíc obyvatel pak o něco častěji uvádějí, že v nich nenakupují vůbec. V menších obchodech pak méně často nakupují lidé nad 55 let, naopak pravidelně tak činí zejména lidé z nejmenších obcí do 2 tisíc obyvatel. Specializované prodejny pravidelně vyhledávají častěji lidé s vysokoškolským vzděláním a dále obyvatelé nejmenších obcí (do 2 tisíc obyvatel) nebo naopak největších měst (nad 200 tisíc obyvatel). Obyvatelé menších a středně velkých měst (od 5 do 50 tisíc obyvatel) v nich dle svých slov častěji nenakupují vůbec. Nákupy ve farmářském obchodě nebo obchodě se zdravou výživou jsou častější u žen, lidí s vysokoškolským vzděláním a dotázaných s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, méně běžné jsou naopak u mužů a u lidí do 20 let a pak nad 65 let a u lidí se středním vzděláním bez maturity. Nákupy na farmářských trzích jsou rovněž oblíbenější u žen a vysokoškolsky vzdělaných. Obliba běžných tržišť mírně roste s věkem, naopak obliba online nákupů s věkem klesá a nejběžnější jsou ve věku 30 až 44 let. Nákup potravin online pak výrazně častěji podnikají lidé s vysokoškolským vzděláním, dobrou životní úrovní a obyvatelé největších měst (nad 200 tisíc obyvatel). Samosběr ovoce a zeleniny je méně častý u lidí nad 65 let.

Z časového srovnání od roku 2018, které nabízí tabulka 1, vidíme, že v porovnání s loňským výzkumem nedošlo k žádným výrazným změnám, kromě mírného poklesu podílu lidí, kteří nakupují na běžném tržišti (o 4 procentní body), zde jde však o návrat k hodnotě zjištěné v roce 2021. V dlouhodobějším časovém horizontu vidíme především rostoucí oblibu nákupu potravin online (mezi roky 2018 a 2023 o 9 procentních bodů).

²¹ Znění otázky: „Nakupujete potraviny na následujících místech? a) V hypermarketu, v supermarketu, b) v menším obchodě, c) ve specializované prodejně (např. řeznictví, pekařství), d) ve farmářském obchodě nebo prodejně zdravé výživy, e) na farmářském trhu, f) na běžném tržišti, g) přímo u pěstitelů a chovatelů, tzv. prodej ze dvora, h) online (např. Rohlík.cz, Košík.cz), i) v bezobalové prodejně.“ Varianty odpovědí: ano, pravidelně, ano, občas, ne.

Tabulka 1: Kde dotázaní nakupují potraviny (v %, pouze ti, kteří nakupují potraviny) – časové srovnání

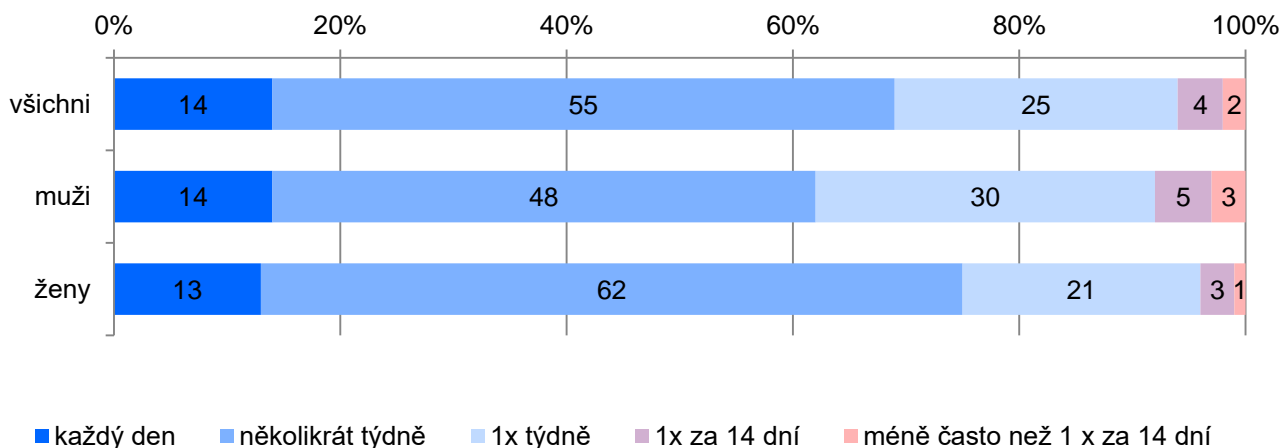
	VI/18	IV/19	VIII/20	VII/21	VII-VIII/22	VI-VIII/23
hypermarket, supermarket	97	97	97	96	97	98
menší obchod	91	91	93	92	92	91
specializovaná prodejna (např. řeznictví, pekařství)	89	88	86	86	86	83
běžné tržiště	48	40	42	47	50	46
farmářský obchod nebo prodejna zdravé výživy	42	43	37	47	42	45
farmářský trh	44	41	39	46	42	42
přímo u pěstitelů a chovatelů, tzv. prodej ze dvora	36	32	29	33	33	36
online (např. Rohlík.cz, Košík.cz, iTesco)	12	13	15	18	20	21
bezobalová prodejna	-	-	11	13	15	14
přes KPZ (komunitou podporované zemědělství)	-	-	-	6	5	5

Pozn.: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „ano, pravidelně“ + „ano, občas“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne, nikdy“ a „neví“. Položky seřazeny sestupně dle výsledků v aktuálním výzkumu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, jak často lidé potraviny nakupují. Nadpoloviční většina (55 %) dotázaných uvedla, že chodí nakupovat několikrát týdně, čtvrtina (25 %) 1x týdně a necelá desetina dotázaných chodí nakupovat méně často (4 % nekupují 1x za 14 dní a 2 % dokonce méně často než 1x za 14 dní). Naopak asi sedmina dotázaných (14 %) deklarovala, že chodí nakupovat každý den.

Graf 9: Frekvence nakupování (v %, pouze ti, kteří nakupují potraviny)²²

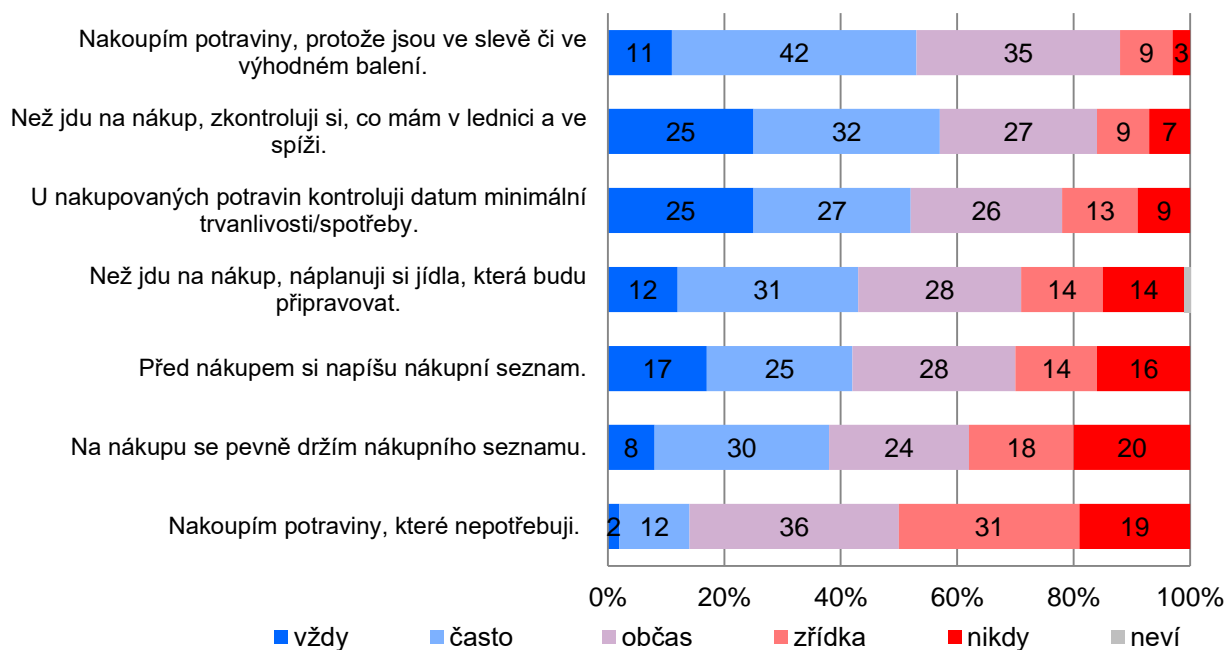
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 900 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň někdy nakupují potraviny, osobní rozhovor.

²² Znění otázky: „Jak často nakupujete potraviny? Každý den, několikrát týdně, 1x týdně, 1x za 14 dní, méně často než 1x za 14 dní.“

Podíl mužů a žen, kteří chodí nakupovat potraviny každý den, je přibližně stejný, mezi ženami ale najdeme více těch, které tak činní několikrát týden (tuto odpověď zvolilo 62 % žen a 48 % mužů), muži naopak častěji uváděli, že na nákup vyrazí asi jednou za týden (30 % mužů, 21 % žen). Každodenní nákupy jsou nejběžnější ve věkové kategorii 40 až 54 let. Častěji na nákup pochopitelně vyrazí ti, kteří zajišťují veškerý nákup potravin pro domácnost, a dále ti, kteří pravidelně nakupují v supermarketu či hypermarketu.

Respondentům jsme položili baterii otázek, která byla zaměřená na různé aktivity související s nakupováním potravin, které se doporučují (ne)dělat jako prevence proti plýtvání, s cílem zjistit, zda a případně jak často lidé tyto aktivity dělají, či nedělají. Z grafu 10 vidíme, že z aktivit, které k plýtvání potravinami spíše přispívají, lidé nejčastěji nakupují potraviny, protože jsou ve slevě nebo ve výhodném balení (alespoň občas to dělá 88 % dotázaných) a nejméně často nakoupí potraviny, které nepotřebují (50 % dotázaných to alespoň občas udělá). Výsledky u zbývajících aktivit, které se naopak doporučují dělat jako prevence proti plýtvání, jsou povzbudivé, neboť všechny aktivity alespoň občas dělají alespoň tři pětiny dotázaných. Nejčastěji si lidé si před nákupem zkontrolují, co mají v lednici a ve spíži (84 %), a dále u nakupovaných potravin kontrolují datum minimální trvanlivosti/spotřeby (78 %). Přibližně sedm z deseti dotázaných si před nákupem naplánuje jídla, která bude vařit (71 %), a napíše nákupní seznam (70 %). Více než tři pětiny (62 %) dotázaných se pak alespoň občas při nákupu pevně drží napsaného nákupního seznamu.

Graf 10: Frekvence aktivit souvisejících s nakupováním potravin (v %, pouze ti, kteří nakupují potraviny)²³

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „vždy“, „často“ a „občas“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 900 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň někdy nakupují potraviny, osobní rozhovor.

Rozdíly v nákupních zvyklostech existují podle věku, pohlaví a životní úrovně domácnosti. Nákupní seznam si výrazně častěji píše ženy, když vždy tak činí 22 % žen a 11 % mužů. Naopak nikdy si ho nepíše 10 % žen a 22 % mužů. Obliba nákupních seznamů také roste s věkem, když vždy si ho píše 29 % lidí nad 65 let, naopak mezi lidmi do 30 let je více těch, kteří si nákupní seznam nepíše nikdy nebo jen zřídka. Kontrolu domácích zásob před odchodem na nákup častěji provedou ženy a lidé nad 65 let a rovněž lidé, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako špatnou, a stejně tak tyto skupiny dotázaných častěji uváděly, že si dopředu promyslí a naplánuje pokrmy, které budou připravovat. V pevném dodržování nákupního seznamu se muži a ženy významně neliší, ale toto chování je typičtější pro nejstarší věkovou kategorii. Kontrolu data minimální trvanlivosti či spotřeby pak častěji provádí ženy. Nákupy ve slevě častěji

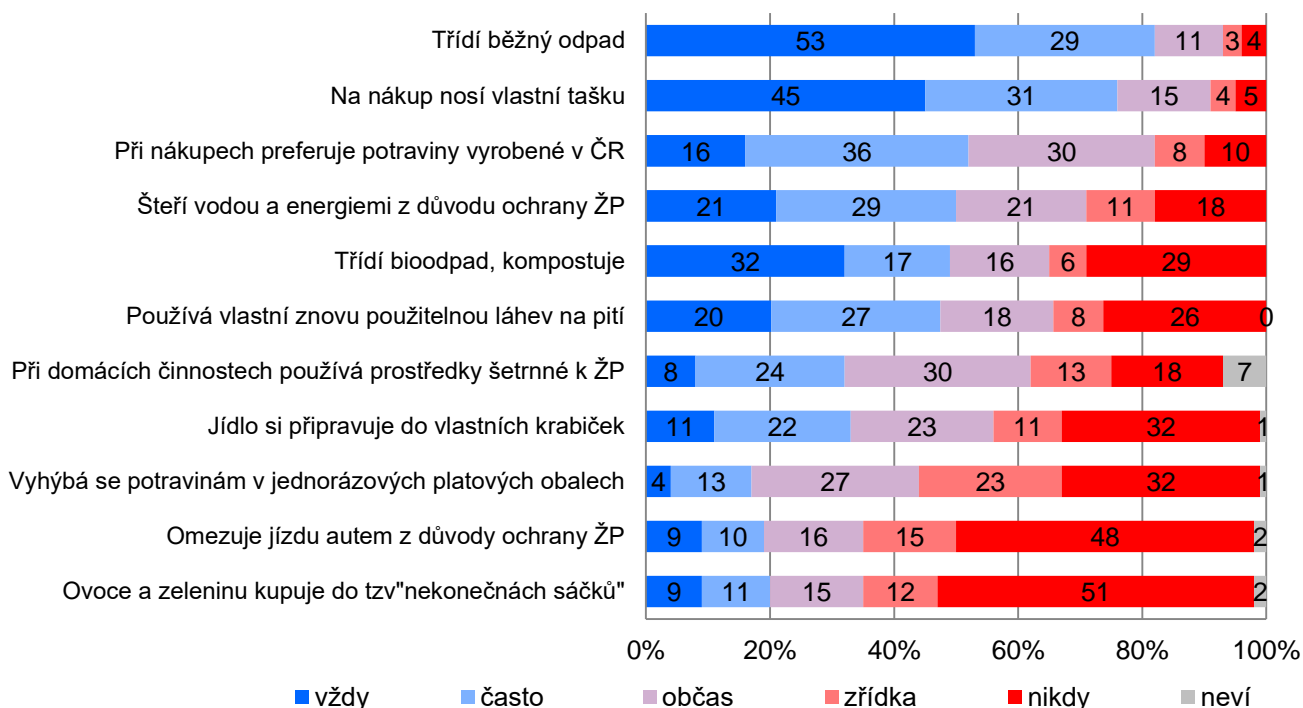
²³ Znění otázky: „Jak často děláte následující aktivity, které souvisí s nakupováním potravin? a) Před nákupem si napíšete nákupní seznam., b) Než jdete na nákup, zkontrolujete si, co máte v lednici a ve spíži., c) Než jdete na nákup, naplánujete si jídla, která budete připravovat., d) Na nákupu se pevně držíte nákupního seznamu., e) U nakupovaných potravin kontrolujete datum minimální trvanlivosti/spotřeby., f) Nakoupíte potraviny, protože jsou ve slevě či ve výhodném balení., g) Nakoupíte potraviny, které nepotřebujete.“ Varianty odpovědí: nikdy, zřídka, občas, často, vždy.

zlákají lidi nad 65 let a ty, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako špatnou, důchodce a lidi působící v dělnických profesích. K nákupu potravin, které vlastně nepotřebují, se častěji přiznaly ženy, lidé ve věku od 20 do 29 let a ti, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako dobrou.

Aktivity ve prospěch životního prostředí

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda čeští občané činní určité aktivity, které mohou přispívat k ochraně životního prostředí či omezit negativní vliv člověka na životní prostředí. Všechny respondentů jsme se proto zeptali, zda oni ve své domácnosti takové aktivity dělají a také jak často. Výsledky zachycuje graf 11.

Graf 11: Frekvence aktivit souvisejících s ochranou životního prostředí (v %)²⁴

Zdroj: CVVM SOř AV řR, Naře společnost, 26. 5. – 24. 7. 2023, 929 respondentř starřch 15 let, osobnř rozhovor.

Z aktivit, které mohou přřpřvat k ochraně životnřho přřstřdř, řestř obřas nejřastěji třřřdř břřžnř odpad (aspoň obřas tak řinř 93 % z nich) a na nřkup nosř vlastnř tařku (91 %). Vřce neř řtyř pětiny (82 %) veřejnosti pak dle svřch slov aspoň obřas při nřkupu preferujř potraviny vyrobeně v řeskě republice, ovřem vřdy tak řinř jen 16 % řeskřch obřasř. Dalřř necelě třř řtvrtiny (71 %) dle svřch slov aspoň obřas řetřř vodou a energiemi z dřvodu ochrany životnřho přřstřdř, přřbřřnř dř třřtiny (65 %) třřřdř bioodpad nebo kompostuje a stejnř podřl lidř (65 %) takě pouřřivř vlastnř znovu pouřřitelnou lřhev na pitř. Ve vřce neř třřch pětinach domřcřstř (62 %) se k řřklidř ři na pranř aspoň obřas pouřřivřj prostředky řetrnř k řřstřnřmu přřstřdř a nadpoloviřnř vřřřina řeskřch obřasř (56 %) si takě aspoň obřas přřpravř jřdlo do vlastnřch krabiřek. Jen necelř polovina řeskřch domřcřstř (44 %) se při svřch nřkupu aspoň obřas vyhne potravinřm v jednorřzovřch platovřch obalech. Nejmėnř řasto pak řestř obřas dle svřch slov omezujř jřzdu autem z dřvodu ochrany životnřho přřstřdř nebo nakupujř ovoce a zeleninu do tzv. nekoneřnřch sřřkř, kdřř aspoň obřas tak řinř jen třřtina veřejnosti (shodně 35 %), naopak přřbřřnř polovina tak neřinř nikdy.

²⁴ Znėnř otřzky: „Pokud jde o Vřs ři Vařř domřcřnost, jak řasto dřlřte nřsledujřcř aktivity? a) Na nřkup nosřte vlastnř tařku, b) Ovoce a zeleninu nakupujete do tzv. „nekoneřnřch sřřkř“, c) Pouřřivřte vlastnř znovu pouřřitelnou lřhev na pitř, d) Při domřcřch řinnostech (např. řřklizenř, pranř) pouřřivřte produkty řetrnř k řřstřnřmu přřstřdř, e) Při nřkupu preferujete potraviny vyrobeně v řeskě republice, f) Jřdlo si přřpravujete do vlastnřch krabiřek, g) Vyhřbřte se potravinřm v jednorřzovřch obalech, h) Omezujete jřzdu autem z dřvodu ochrany životnřho přřstřdř, i) řetřřte energiemi a vodou z dřvodu ochrany životnřho přřstřdř, j) Třřřdřte břřžnř odpad.“ Varianty odpovėdř: nikdy, řřřdka, obřas, řasto, vřdy.

Analýza dle základních sociodemografických charakteristik ukázala, že v aktivitách ve prospěch životního prostředí se dosti liší muži a ženy i lidé různého věku. Obecně můžeme říct, že většina uvedených aktivit je u žen častější. Konkrétně ženy výrazně častěji dle svých slov vždy nosí na nákup vlastní tašku (tuto odpověď zvolilo 36 % mužů a 53 % žen), a používají vlastní znovupoužitelnou láhev na pití (vždy 15 % mužů, 26 % žen). Ženy si rovněž častěji připravují jídlo do vlastních krabiček, vyhýbají se jednorázovým platovým obalům, šetří vodu a energie kvůli ochraně životního prostředí a také častěji preferují potraviny vyrobené v České republice a častěji deklarují, že vždy třídí bioodpad/kompostují (vždy 28 % mužů, 36 % žen). Z hlediska věku pak vidíme, že s jeho růstem přibývá počet lidí, kteří vždy vyrazí na nákup s vlastní taškou, kteří kvůli ochraně přírody šetří energiemi a vodou, a dále roste preference potravin vyrobených v naší zemi. Naopak mezi lidmi staršími 65 let je méně těch, kteří si připravují jídlo do vlastních krabiček, což může souviset s tím, že tato činnost je typičtější pro ekonomicky aktivní, kteří si pak takto připravené jídlo nosí do práce.

Naopak vzdělání respondenta a životní úroveň jeho domácnosti v případě většiny aktivit nehraje významnější roli, pouze domácnosti s dobrou životní úrovní a vysokoškolsky vzdělaní respondenti častěji třídí běžný odpad. V domácnostech s dobrou životní úrovní pak častěji používají k praní či úklidu prostředky šetrné k životnímu prostředí, lidé s vysokoškolským vzděláním zase častěji používají vlastní znovu použitelnou láhev na vodu.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost v23-06</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
Projekt:	<i>Strategie AV21 „Potraviny pro budoucnost“</i>
Termín terénního šetření:	<i>26. 5. – 24. 7. 2023</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>929</i>
Počet tazatelů:	<i>78</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PL.7, PL.10, PL.11, PL.27, PL.13, PL.14, PL_41, PL.15, PL_40, PL.55</i>
Kód zprávy:	<i>or231010</i>
Zveřejněno dne:	<i>10. října 2023</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Čadová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různě velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOU AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Potraviny pro budoucnost“.
<http://www.potravinav21.cz/>